

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2023, sp. zn. 24 Cdo 3883/2022, ECLI:CZ:NS:2023:24.CDO.3883.2022.1

Číslo: 38/2024

Právní věta:

Důvodem pro pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti soudním rozhodnutím (§ 869 o.z.) může být i trvalá duševní porucha (plně svéprávného) rodiče, i když nevyžaduje dlouhodobou hospitalizaci rodiče ve zdravotnickém zařízení. V takovém případě - vyžaduje-li to současně zájem dítěte - soud může pozastavit výkon rodičovské odpovědnosti rodiče v celém rozsahu nebo jen v rozsahu některých jejích složek (případně jen některých právních jednání), v závislosti na tom, v jaké míře není rodič schopen (není způsobilý) z důvodu duševní poruchy rodičovskou odpovědnost vykonávat. V odůvodněných případech soud může rodiči, jemuž byl (lhostejno v jakém rozsahu) pozastaven výkon rodičovské odpovědnosti, určit soudním rozhodnutím styk s dítětem.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 31.05.2023

Spisová značka: 24 Cdo 3883/2022

Číslo rozhodnutí: 38

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Rodičovská odpovědnost (o. z.)

Předpisy: § 858 o. z.

§ 866 o. z.

§ 869 odst. 1 o. z.

§ 870 o. z.

§ 871 odst. 1 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání otce zrušil rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 29. 3. 2022, sp. zn. 101 Co 220/2021, a rozsudek Okresního soudu v Příbrami ze dne 19. 10. 2021, sp. zn. 30 P 100/2017 (s výjimkou výroku II.) věc v tomto rozsahu vrátil Okresnímu soudu v Příbrami k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Návrhem doručeným soudu prvního stupně dne 4. 6. 2019 (doplněným dne 1. 11. 2019 a 17. 11.

2019) se matka domáhala omezení výkonu rodičovské odpovědnosti otce ve vztahu k nezletilé AAAAA tak, že není oprávněn rozhodovat ve věcech péče o zdraví nezletilé, rozhodovat ve věcech školního vzdělávání a výchovy nezletilé, spravovat jmění nezletilé a podávat za nezletilou podání na orgány veřejné moci a v řízení před těmito orgány nezletilou zastupovat. Návrh matka podala v době probíhajícího řízení o změnu péče a úpravu styku otce s nezletilou a s poukazem na závěry znaleckého posudku S. ze dne 13. 5. 2019 (a také znaleckého posudku MUDr. Mgr. Evy Navrátilové v trestním řízení vedeném proti otci), z nichž vyplývá paranoidní vnímání skutečností otcem a jeho nepřátelské postoje k matce, dovozovala, že jakýkoliv výkon rodičovské odpovědnosti vyžadující souhlas obou rodičů by byl otcem okamžitě zneužit k dalšímu boji s matkou a nikoliv k hledání nejlepšího zájmu nezletilé. Poukazovala přitom na již pravomocně ukončené řízení o nahrazení souhlasu otce s nástupem nezletilé do mateřské školy a dále též na neschopnost rodičů se dohodnout na výběru základní školy, na kterou by měla nezletilá nastoupit. Vytýkala otci, že nezletilou nechal hospitalizovat kvůli drobným nesrovnalostem ve vylučování a štípancům od komára ve dnech 14.-15. 4. 2017 a 26.-27. 9. 2017. Protože v oblasti vzdělávání a zdravotní péče o nezletilou je třeba rodičovskou odpovědnost vykonávat opakovaně, je podle mínění matky nezbytné rodičovskou odpovědnost otce omezit a předejít tak zbytečným soudním sporům.

2. Okresní soud v Příbrami (poté, co řízení o rodičovské odpovědnosti otce nejprve spojil s řízením o změnu péče a úpravu styku s nezletilou a následně je opět vyloučil k samostatnému projednání a rozhodnutí) rozsudkem ze dne 24. 9. 2020 č. j. 30 P 100/2017-3909 návrh matky na omezení výkonu rodičovské odpovědnosti otce zamítl a rozhodl o povinnosti matky zaplatit otci náhradu nákladů řízení. Soud prvního stupně poukázal na preventivní a sankční povahu omezení výkonu rodičovské odpovědnosti, přičemž zdůraznil, že samotným omezením výkonu rodičovské odpovědnosti nedochází k omezení rodičovské odpovědnosti samotné a že zásadně podle právní teorie platí, že omezení výkonu rodičovské odpovědnosti by mělo být použito tam, kde je omezována povinnost nebo právo, které je třeba opakovaně vykonávat. Při svém rozhodování vycházel mj. ze znaleckého posudku S. ze dne 13. 5. 2019, vypracovaného pro účely řízení ve věci změny péče a úpravu styku s nezletilou, podle jehož závěrů otec trpí paranoidní poruchou osobnosti, osobnost je organizována nezrale, hraničně; charakterizuje ji používání výrazně nezralých obranných mechanismů. Otec skutečnosti hodnotí vyhraněně, zaujímá jen jeden postoj a údaje, které jsou v rozporu s jeho přesvědčením, popírá nebo devaluje. Není schopen alternativních pohledů na skutečnosti, význam událostí si zjednodušuje, a tím se také vyhýbá pochybnostem o sobě. Výchovné působení otce je pro zdravý vývoj nezletilé rizikové a z dlouhodobého hlediska pro vývoj její osobnosti nepochybně ohrožující. Je to nezletilá, kdo má naplňovat očekávání otce, sdílet jeho přání a potřeby. Otec není schopen podporovat dítě k autonomii, respektovat jeho specifické potřeby, v kontaktu s dítětem naopak prosazuje svoje potřeby. V rámci úvah o potřebě zásahu do rodičovské odpovědnosti otce v oblasti výchovy a vzdělávání však soud prvního stupně akcentoval, že po pravomocném ukončení řízení ve věci změny péče a úpravu styku s nezletilou (jehož výsledkem bylo svěření nezletilé do péče matky a otci byl umožněn asistovaný styk s nezletilou pouze tři dny v roce), otec nakonec dal matce souhlas s nástupem nezletilé do jí vybrané základní školy, když „uznal fakt vhodnosti výběru školy pro nezletilou“ (řízení o nahrazení souhlasu otce bylo proto následně zastaveno). Pokud se týká zdravotní péče o nezletilou, je podle názoru soudu prvního stupně sice pravda, že v období let 2016-2017 docházelo mezi rodiči opakovaně k neshodám ohledně způsobu, rozsahu a nutnosti poskytování zdravotní péče o nezletilou, ovšem „od té doby k žádným dalším problémům v tomto směru nedochází, nezletilá je zdravá duševně i fyzicky“. Za dané situace je tak vidět „určitý posun“ v postojích otce, a proto podle mínění soudu prvního stupně „nelze uzavřít, že je prokázána nutnost prevence ochrany nezletilé“ v oblasti vzdělávání a zdravotní péče. Nezletilá je zatím nemajetná a není třeba spravovat žádný její majetek, a pokud se týká výchovy, „z té je otec fakticky téměř vyloučen pravomocným rozhodnutím o úzkém omezení styku s nezletilou“. Soud prvního stupně proto dospěl k závěru, že „nejsou splněny předpoklady pro omezení výkonu rodičovské odpovědnosti otce tak, jak požaduje matka“.

3. K odvolání matky Krajský soud v Praze usnesením ze dne 15. 2. 2021 č. j. 101 Co 20/2021-4065 rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Odvolací soud poté, co doplnil dokazování mj. rozsudkem Okresního soudu v Příbrami ze dne 7. 5. 2020 č. j. 1 T 140/2018-1786, jímž byl otec uznán vinným přečinem nebezpečného pronásledování (spáchaného vůči matce nezletilé) a byl odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 12 měsíců, vytkl soudu prvního stupně, že jeho rozsudek je nepřezkoumatelný. Uložil mu, aby se v dalším řízení zaměřil na řádné poučení matky, aby označila jednotlivé důkazy ke svým tvrzením ohledně konkrétních návrhů na omezení otce ve výkonu rodičovské odpovědnosti, provedl řádné dokazování včetně účastnických výslechů obou rodičů, ve věci meritorně rozhodl a v rámci odůvodnění svého rozhodnutí se u konkrétních oblastí rodičovské odpovědnosti vypořádal s provedeným dokazováním a zdůvodnil, na základě čeho, proč a jakým způsobem rozhodl.

4. Okresní soud v Příbrami poté rozsudkem ze dne 19. 10. 2021 č. j. 30 P 100/2017-4289 „omezil otce nezletilé AAAAA se výkonu rodičovské odpovědnosti tak, že není oprávněn nezletilou zastupovat ve věcech péče o zdraví, včetně psychologické péče, jakož i v oblasti školního vzdělávání a výchovy nezletilé, včetně rozhodování o nich“ (výrok I.); další návrhy matky (na omezení otce ve výkonu rodičovské odpovědnosti tak, že není oprávněn podávat za nezletilou podání na orgány veřejné moci a v řízení před těmito orgány nezletilou zastupovat, není oprávněn spravovat jmění nezletilé; na uložení povinnosti matce sdělovat otcí každý měsíc informace o podstatných záležitostech nezletilé v oblasti péče o zdraví, výchově a vzdělání, řízení u orgánů veřejné moci a správy jejího jmění formou e-mailu; na uložení povinnosti otcí sdělit matce do tří dnů e-mailovou adresu pro zaslání těchto informací) zamítl (výrok II.) a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok III.). Z výsledků rozsáhlého dokazování vzal soud prvního stupně za prokázané, že „ohrožující vliv otce na zdravý vývoj nezletilé dle závěrů soudů v řízení o změnu péče a úpravu styku s nezletilou nedostál od té doby změny“, otec se ani nepokusil za pomoci znalkyní doporučené individuální psychoterapie změnit náhled na svoji vlastní osobu, přestože mu byla doporučována jako zásadní možnost navození změny v působení otce na vývoj jeho dcery. Není ochoten „a zřejmě ani schopen, s ohledem na hraniční poruchu osobnosti cokoliv změnit“. Otec se v minulosti projevil sice jako pečující rodič, ale zároveň nezletilou vystavoval v oblasti zdravotní péče zcela zbytečným hospitalizacím a různým vyšetřením v důsledku svých představ o zdravotních problémech a jejich příčinách, které se většinou ukázaly jako liché. I dnes by vystavil nezletilou dalším znaleckým zkoumáním, protože i pro školní akce by potřeboval znát nestranně a aktuálně přezkoumaný její fyzický a psychický stav, když vyjádření matky a ošetřující lékařky nevěří. Bohužel „z osobnosti otce pramení i to“, že v okamžiku, kdy by i tyto nové zprávy nebyly v souladu s jeho tvrzením, nebyly by kompetentní a dostatečné. I v oblasti vzdělávání projevoval otec ve svém přístupu především snahu prosadit sebe, nikoliv zájmy nezletilé. Odmítal tvrdošjně obecně nástup nezletilé do mateřské školy, přestože vyjádření psycholožky, lékařky i orgánu sociálně právní ochrany dětí jednoznačně hovořily o tom, že pro další zdravý vývoj nezletilé je na místě, aby se zapojila do vzdělávání v mateřské škole, do neutrálního prostředí, kde cítí bezpečí a jistotu mimo antagonisticky naladěné rodiče, a zdravě se rozvíjí při setkávání se svými vrstevníky a učí se navazovat sociální vztahy. Obdobně při nástupu nezletilé do základní školy, otec opět nesouhlasil s tím, aby nezletilá pokračovala se svými kamarády z mateřské školy ve stejném prostředí, které již dobře zná. Opět polemizoval o vhodnosti takového zařazení nezletilé. Byť lze do určité míry vysvětlit postup otce tím, že v té době ještě nebylo ukončeno řízení o změnu úpravy péče a styku s nezletilou, bylo by jistě zralejší zvážit dopad takového postupu na nezletilou. To, že otec po pravomocném ukončení řízení ve věci změny péče a úpravu styku s nezletilou nakonec dal svůj souhlas s nástupem nezletilé do matkou vybrané základní školy, soud prvního stupně při vydání předešlého rozsudku v této věci mylně považoval za projev změny v postojích otce a jeho nahlédnutí na vlastní osobnost. Z doplněného dokazování „bohužel vyplynulo, že otec své postoje ani v nejmenším nezměnil, není nadále schopen nahlédnout negativního vlivu svého působení na zdravý vývoj nezletilé a jednat tak zásadně v jejím nejlepším zájmu“. Nadále vkládá do svých postojů a

rozhodování směrem k nezletilé především svoje zájmy a přání, aniž by byl vůbec schopen reflektovat to, že nejlepší zájem nezletilé může být odlišný od jeho zájmů. Podle názoru soudu prvního stupně je proto třeba „z pohledu prevence ochrany nejlepšího zájmu nezletilé“ otce omezit ve výkonu rodičovské odpovědnosti v těch oblastech, kde se v minulosti jednání otce diametrálně odchylovalo či bylo v příkrém rozporu se zájmy dcery, tedy v oblasti péče o zdraví nezletilé, včetně psychologické péče, a v oblasti školního vzdělávání a výchovy a rozhodování o nich. V oblastech zastupování nezletilé v podávání podání na orgány veřejné moci a v řízení o nich, jakož i spravování jmění nezletilé soud prvního stupně důvody k omezení otce ve výkonu rodičovské odpovědnosti neshledal.

5. K odvolání otce Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 29. 3. 2022 č. j. 101 Co 20/2021-4384 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v napadeném výroku I., jímž byl otec nezletilé AAAAA omezen ve výkonu rodičovské odpovědnosti ve zde vymezeném rozsahu, a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud zdůraznil, že „k naplnění skutkové podstaty omezení rodičovské odpovědnosti musí rodič svou rodičovskou odpovědnost nebo její výkon zneužívat, anebo ji závažným způsobem zanedbávat“. Za zneužívání rodičovské odpovědnosti je především považováno ohrožení tělesného a duševního vývoje dětí, týrání dětí apod. Aby byl tento zásah odůvodněný, nestačí ojedinělé vybočení nebo opomenutí rodičovské péče; zároveň takový zásah musí být současně jediným účinným prostředkem ochrany dítěte. Při svém rozhodování vycházel odvolací soud ze zjištění, že otec trpí poruchou osobnosti a jeho jednání negativně působí na nezletilou. Otec se v základních oblastech života projevuje jako rodič milující svou dceru, zároveň však nezletilou vystavuje zbytečným návštěvám lékaře a opakovaně ji nechává hospitalizovat, a to pouze na základě svých domněnek o neuspokojivém zdravotním stavu nezletilé, které se po provedených vyšetřeních ukázaly jako neopodstatněné. Pokud výsledky vyšetření rozporují jeho domněnky, otec s nimi nesouhlasí a s lékaři polemizuje o zdravotním stavu dcery. Podle názoru odvolacího soudu otec zneužívá svou rodičovskou odpovědnost vůči nezletilé, prosazuje své vlastní zájmy či své domněnky o zdravotním stavu nezletilé a nepřipouští, že by se mohl mýlit. Otec neprojevil nad výše uvedeným jednáním žádný náhled a není ochoten jej ve prospěch nezletilé změnit. Rovněž v oblasti školního vzdělávání nezletilé otec v minulosti zcela nedbal zájmu dcery a prosazoval pouze svůj vlastní názor na úkor nezletilé, přičemž takový stav byl shledán škodlivým pro nezletilou. Otec zásadně odmítal, aby nezletilá nastoupila k předškolnímu vzdělávání, přestože lékařka i psycholožka jednoznačně doporučily, aby se nezletilá zapojila do kolektivu vrstevníků a učila se navazovat sociální vazby. Obdobně otec nesouhlasil s nástupem nezletilé k povinné školní docházce do matkou zvolené základní školy. Otec nedbal zájmu nezletilé, neuvědomil si, že by docházkou do jím zvolené základní školy došlo k zpřetrhání vazeb, které si nezletilá utvořila se spolužáky v mateřské škole. Své jednání otec omlouval tím, že probíhalo odvolací řízení o změně péče, a v případě, že by nezletilá byla svěřena do jeho výlučné péče, vybral by základní školu podle své úvahy. Takové jednání otce lze obecně hodnotit jako rozporné se zájmy nezletilé. Za této situace dospěl odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně k závěru, že „otec zneužívá svou rodičovskou odpovědnost vůči nezletilé“ a že „závadové jednání otce dosáhlo takové intenzity, že jediným účinným prostředkem ochrany dítěte je omezení rodičovské odpovědnosti otce“ v oblasti péče o zdraví nezletilé, jakož i v oblasti školního vzdělávání a výchovy nezletilé.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal otec dovolání. Namítal, že napadeným rozhodnutím bylo zasaženo jeho právo na spravedlivý proces, právo na ochranu rodinného života a právo na rodičovství. Má za to, že v jeho případě již neexistuje nezávislé posuzování jeho věcí týkající se jeho práv a povinností k nezletilé dceři. Ačkoliv má otec zájem o dceru a její vývoj, je stále více izolován od faktické i právní možnosti ovlivnit jakoukoliv otázku týkající se nezletilé dcery. Výsledek této věci

je podle jeho mínění jen pokračováním „oklešťování“ práv otce a jeho faktického „vytlačování“ ze života nezletilé, kdy základním důvodem pro takový postup je vůle matky vyloučit otce ze života nezletilé a „maloměšťácké nahlížení“ na otce ze strany rozhodujících orgánů. Ve své podstatě se jedná o „vyřizování si účtů“ ze strany soudu s osobou, která je vůči státním orgánům nedůvěřivá a kritická. Z napadeného rozhodnutí implicitně vyplývá, že otce je nutno považovat z hlediska rozhodujících orgánů za nepřítele a jako nepřítele je nutno jej za jakoukoliv cenu, a to včetně zneužívání práva, eliminovat. Dovolatel má za to, že „k omezení otce došlo za extrémního rozporu mezi skutkovými zjištěními a právním hodnocením věci“, neboť podle jeho názoru z provedeného dokazování zjevně šikana/zneužívání postavení otce nevyplývá a závěr o zneužívání rodičovské odpovědnosti stojí naprosto osamoceně, bez jakékoliv podpory. Zdůraznil, že k omezení výkonu rodičovské odpovědnosti otce ve školní sféře došlo za situace, kdy v minulosti nesouhlasil s nástupem dítěte do školky, kterou vybrala matka, a sám navrhoval alternativy k tomuto zařízení, přičemž o nesouhlasu rodičů bylo rozhodováno soudem; později nesouhlasil s výběrem školy v K., a to za situace, kdy stále probíhalo řízení o péči o nezletilou, přičemž následně vzal zpět svůj nesouhlas s výběrem školy matkou v K., a poté již nečinil ničeho ve vztahu ke změně školní docházky nezletilé. Podle mínění dovolatele na nesouhlasu otce s určitým předškolním či školním zařízením nebylo/není ničeho závadného, neboť tento nesouhlas vychází z práv otce a je realizací práva, přičemž v daném případě nebylo během probíhajícího řízení o změnu péče důvodu, proč by otec nemohl navrhnout jiné zařízení. Závěru o šikanózním/zneužívajícím výkonu práva brání skutečnost, že otec následně souhlasil s návštěvou nezletilé ve škole, kterou do dnešního dne nezletilá navštěvuje, a následně nevyvíjel žádnou aktivitu v tomto ohledu, tedy respektuje stav, který je dán ukončeným soudním řízením o péči o nezletilou. Dovožoval proto, že za výše uvedených okolností se jeví být omezení výkonu rodičovské odpovědnosti otce ve sféře vzdělávání nezletilé jen jako trest za realizaci práv otce a za to, že otec bránil svá rodičovská práva. Napadené rozhodnutí je tak podle jeho názoru založeno na implicitním popření rovnosti rodičovských práv otce a matky nezletilé, kdy a priori je v tomto případě preferována matka nezletilé. Obdobný závěr o penalizaci otce za realizaci svých otcovských práv platí i pro omezení výkonu rodičovské odpovědnosti otce ve zdravotní sféře. Pokud byla nezletilá dcera hospitalizována v nemocnici, pak o této hospitalizaci nerozhodoval otec, ale ošetřující lékař. Otec není medicínsky vzdělanou osobou a svým jednáním na základě symptomů a sdělení nezletilé zabezpečoval zdravotní ošetření pro nezletilou. Pokud byla vyhodnocena hospitalizace nezletilé jako vhodná, pak tak učinil ošetřující lékař. Je naprosto absurdní, aby hospitalizace nezletilého dítěte byla přičítána na vrub medicínsky nevzdělaného rodiče, který nemá se zdravotním zařízením a jeho provozem ničeho společného. Kromě toho dovolatel vytkl odvolacímu soudu, že při svém rozhodování nevzal v potaz ani plynutí času a vyřešení základní otázky péče o nezletilou ve prospěch matky, a tím i změnu aktivity otce v oblasti vzdělávání a péče o zdraví nezletilé. Soud tak naprosto ignoroval delší časový odstup od skutečností, které vzal za základ svých úvah pro omezení rodičovské způsobilosti otce a jeho současné jednání ve věcech školy a zdraví nezletilé, čímž zcela zjevně popřel ustanovení § 154 o. s. ř., podle kterého je pro rozsudek rozhodující stav v době jeho vyhlášení. Dovolatel proto navrhl, aby dovolací soud rozsudky soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

III.

Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu - dále jen „o. s. ř.“) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

8. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

9. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

10. V projednávané věci závisí rozsudek odvolacího soudu - mimo jiné - na vyřešení otázky, zda, případně za jakých podmínek, může soud rozhodnout o omezení výkonu rodičovské odpovědnosti (plně svéprávného) rodiče, který trpí duševní poruchou. Vzhledem k tomu, že tato právní otázka doposud nebyla v rozhodování odvolacího soudu vyřešena, dospěl Nejvyšší soud České republiky k závěru, že dovolání otce je podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

IV. Důvodnost dovolání

11. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

12. Rodičovská odpovědnost (dříve terminologicky vymezená jako „rodičovská zodpovědnost“) je ze své podstaty ochranný institut, neboť dítě po dlouhou dobu není schopno samo obstarávat své záležitosti a realizovat své zájmy. Rodičovskou odpovědnost vykonávají rodiče způsobem a v míře odpovídající stupni vývoje dítěte (srov. § 880 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů - dále jen „o. z.“). Povinnosti a práva vyplývající z rodičovské odpovědnosti jsou rodiče povinni vykonávat v zájmu dítěte (§ 875 odst. 1 o. z.). Rodičovská odpovědnost náleží stejně oběma rodičům. Má ji každý rodič, ledaže jí byl zbaven (§ 865 odst. 1 o. z.). V této souvislosti je třeba poněkud usměrnit názor dovolatele, který ve svých úvahách striktně vychází z toho, že svým jednáním, jímž soudy odůvodnily přijatý zásah do rodičovské odpovědnosti otce, pouze „realizoval svá otcovská práva“. Dovolatel však přehlíží, že i když „realizuje svá otcovská práva“, musí je vykonávat - jak mu ukládá přímo zákon - „v zájmu dítěte“. Z hlediska splnění této podmínky však dovolání neobsahuje žádnou zásadnější argumentaci.

13. Podle ustanovení § 858 o. z. rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a vzdělání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění; vzniká narozením dítěte a zaniká, jakmile dítě nabude plné svéprávnosti. Trvání a rozsah rodičovské odpovědnosti může změnit jen soud.

Podle ustanovení § 866 o. z. pro rozhodnutí soudu, které se týká rozsahu rodičovské odpovědnosti nebo způsobu či rozsahu, v jakém ji rodiče mají vykonávat, jsou určující zájmy dítěte.

Podle ustanovení § 869 odst. 1 o. z. brání-li rodiči ve výkonu jeho rodičovské odpovědnosti závažná okolnost a lze-li se domnívat, že je toho v souladu se zájmy dítěte třeba, může soud rozhodnout, že se výkon rodičovské odpovědnosti tohoto rodiče pozastavuje.

Podle ustanovení § 870 o. z. nevykonává-li rodič svoji rodičovskou odpovědnost řádně a vyžaduje-li to zájem dítěte, soud jeho rodičovskou odpovědnost omezí, nebo omezí její výkon, a zároveň stanoví rozsah tohoto omezení.

Podle ustanovení § 871 odst. 1 o. z. zneužívá-li rodič svoji rodičovskou odpovědnost nebo její výkon,

anebo svoji rodičovskou odpovědnost nebo její výkon závažným způsobem zanedbává, soud jej jeho rodičovské odpovědnosti zbaví.

14. Z citovaných ustanovení vyplývá, že zákon rozlišuje několik druhů opatření, v nichž soud může (případně musí) zasáhnout do rodičovské odpovědnosti rodiče, jestliže to vyžaduje zájem nezletilého dítěte. Jednotlivá opatření se liší svojí povahou a intenzitou v závislosti na tom, z jakých důvodů na straně rodiče je zásah soudu do rodičovské odpovědnosti realizován. Podle toho, zda tyto důvody mají objektivní nebo subjektivní charakter (uvažováno z hlediska zavinění rodiče), rozlišujeme opatření nesankční (preventivní) povahy a opatření, která mají jak preventivní, tak sankční povahu. Z logiky věci plyne, že objektivní důvody, které nespočívají na zavinění rodiče, zpravidla budou znamenat přijetí (mírnějších) nesankčních opatření, zatímco subjektivní důvody budou naopak směřovat k přijetí opatření, která mají povahu preventivní i sankční. Z hlediska závažnosti důsledků zásahu je rozlišováno, zda soudem přijaté opatření odebírá rodiči (zcela nebo částečně) nositelství rodičovské odpovědnosti, anebo (zcela nebo zčásti) pouze její výkon. Přitom platí, že je-li rozhodnutím soudu dotčen pouze výkon rodičovské odpovědnosti, není tím dotčena samotná rodičovská odpovědnost (její nositelství). Opačně však, je-li dotčena samotná rodičovská odpovědnost, je tím dotčen i její výkon. Jako prostředek zásahu nižší intenzity do právního vztahu mezi rodičem a dítětem tedy budou logicky vnímána opatření, jimiž je dotčen pouze výkon rodičovské odpovědnosti, oproti opatřením, jimiž je dotčena rodičovská odpovědnost samotná. S ohledem na uvedená kritéria je pak zřejmá hierarchie prostředků soudní ochrany blaha dítěte odstupňovaná podle intenzity ohrožení chráněného zájmu od nejmírnějšího opatření v podobě zvláštních opatření při výchově dítěte podle ustanovení § 924 až 926 o. z. (kdy ještě nedochází k zásahu do rodičovské odpovědnosti) přes pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti, omezení výkonu rodičovské odpovědnosti, omezení samotné rodičovské odpovědnosti až po nejpřísnější opatření v podobě zbavení rodičovské odpovědnosti (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2019 sp. zn. [24 Cdo 3460/2018](#)). Použití odpovídajícího opatření závisí na okolnostech konkrétního případu. V tomto rámci je soud povinen vždy povinen zvažovat, zda lze použít mírnější prostředek tak, aby rodinné poměry dítěte byly narušeny co nejméně.

15. Vzhledem k tomu, že - jak vyplývá z odůvodnění napadeného rozsudku - odvolací soud jednak ne zcela přiléhavě používá terminologii i předpoklady přijetí opatření (zásahu do rodičovské odpovědnosti), k němuž ve vztahu k otci přistoupil, a jednak (stejně jako soud prvního stupně) - s ohledem na okolnosti daného případu - neuvažoval o možnosti přijetí mírnějšího opatření, než které přijal, považuje dovolací soud za žádoucí, aby v následujícím výkladu podrobněji vysvětlil rozdíly mezi jednotlivými opatřeními, jasně vymezil jejich předpoklady a vyjádřil se i k tomu, v jaké kvalitě, případně šíři (rozsahu), mohou představovat (představují) zásah do rodičovské odpovědnosti dotčeného rodiče.

16. Je mimo pochybnost, že jako nejmírnější prostředek zásahu do rodičovské odpovědnosti, který má nesankční povahu, je chápáno pozastavení (sistace) výkonu rodičovské odpovědnosti. K tomu může dojít jednak ze zákona v případě rodiče, který doposud nenabyl zletilosti (srov. § 868 odst. 1 o. z.), nebo rodiče (omezeného ve svéprávnosti), jehož svéprávnost byla v oblasti rodičovské odpovědnosti omezena (srov. § 868 odst. 2 o. z.), a jednak z rozhodnutí soudu v případě (plně svéprávného) rodiče, kterému ve výkonu rodičovské odpovědnosti brání důležitá objektivní překážka (srov. § 869 o. z.). Nesankční povaha pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti, které je založeno na objektivních důvodech bránících rodiči ve výkonu rodičovské odpovědnosti, je navíc zdůrazněna tím, že rodiči je zachováno nositelství rodičovské odpovědnosti, pozastaven je mu (buď zcela nebo - jak bude vyloženo níže - v určitém rozsahu) pouze její výkon. Pozastaví-li soud výkon rodičovské odpovědnosti u jednoho rodiče, znamená to, že tento rodič je i nadále formálně nositelem (celé) rodičovské odpovědnosti, ale povinnosti a práva z ní vyplývající (v pozastaveném rozsahu) nemůže vykonávat. Výkon těchto povinností a práv se pak koncentruje v osobě druhého rodiče.

17. Pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti soudním rozhodnutím (§ 869 o. z.) přinesla novela zákona o rodině č. 91/1998 Sb. (účinná od 1. 8. 1998). Ekvivalentem byly historické pojmy „ponechání rodičovské moci v klidu“ (§ 61 odst. 1 zákona č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, ve znění účinném do 30. 4. 1964) či „omezení rodičovských práv“ (§ 44 odst. 1 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění účinném do 31. 7. 1998), přičemž důvody k tomuto zásahu byly vždy závažné objektivní překážky výkonu rodičovských povinností a práv. Historicky byla takovou objektivní překážkou bránící rodiči ve výkonu jeho rodičovské odpovědnosti chápána především jeho dlouhodobá nepřítomnost v rodině, např. pro zahraniční pobyt, pro nemoc (při pobytu v nemocnici či ústavním zařízení), ale i z důvodu výkonu trestu odnětí svobody. Takovéto (historické) pojetí předpokládalo, že dlouhodobě nepřítomný rodič zpravidla nebude schopen vykonávat rodičovskou odpovědnost v celém rozsahu. V současné době ovšem – mimo jiné i s ohledem na pokročilé technické možnosti dálkové komunikace – již nelze vyloučit, že dlouhodobá nepřítomnost v rodině (jako závažná objektivní překážka) bude bránit rodiči ve výkonu rodičovské odpovědnosti pouze v rozsahu některých jejích složek (ke složkám rodičovské odpovědnosti srov. § 858 o. z.), případně jen v určitých právních jednáních. V takovém případě – i s ohledem na požadavek minimalizace zásahu do rodinného života dítěte, jak bude zmíněno níže – bude třeba uvažovat o pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti pouze v tomto nezbytném rozsahu. Současně je třeba mít na zřeteli, že k pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti může soud přistoupit pouze tehdy, jestliže to vyžaduje zájem dítěte. I když zákon u tohoto druhu zásahu do rodičovské odpovědnosti výslovně neupravuje, zda je možný v situaci pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti přímý (osobní) či nepřímý styk s dítětem, není v odůvodněných případech vyloučeno rodiči, jemuž byl (lhostejnou v jakém rozsahu) pozastaven výkon rodičovské odpovědnosti, určit soudním rozhodnutím styk s dítětem.

18. Jelikož pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti není chápáno jako sankce pro rodiče, který řádně neplní své povinnosti nebo porušuje svá práva vůči dítěti, je třeba stejným způsobem nahlížet i na situaci, kdy (plně svéprávnému) rodiči brání ve výkonu rodičovské odpovědnosti duševní nemoc či jiná duševní porucha, aniž by ovšem tento rodič byl pro svůj zdravotní stav dlouhodobě umístěn ve zdravotnickém zařízení či ústavu nebo z jiných důvodů byl dlouhodobě nepřítomen v rodině. I tento druh zdravotního postižení je třeba chápat jako objektivní důvod (objektivní překážku) vylučující výkon rodičovské odpovědnosti dotčeného rodiče, kdy nelze rodiče sankcionovat přísnějšími opatřeními jako je omezení (resp. omezení výkonu) nebo zbavení rodičovské odpovědnosti. Duševní porucha rovněž může rodiči bránit ve (schopnosti) výkonu rodičovské odpovědnosti buď zcela, nebo pouze zčásti, čemuž by měl zásadně odpovídat rozsah, v jakém bude rodičovská odpovědnost dotčeného rodiče pozastavena. Ačkoli odborná literatura chápe institut pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti především jako dočasné opatření, nelze v tomto případě vyloučit i jeho trvalý charakter.

19. Přísnějšími opatřeními sankční (i zároveň preventivní) povahy, jejichž přijetí odůvodňuje stav ohrožující zájmy dítěte, který vznikl zaviněním dotčeného rodiče, je třeba rozumět omezení rodičovské odpovědnosti, případně omezení jejího výkonu, v situacích, kdy rodič nevykonává svoji rodičovskou odpovědnost řádně (srov. § 870 o. z.), či zbavení rodičovské odpovědnosti v nejzávažnějších případech, kdy rodič zneužívá svoji rodičovskou odpovědnost nebo její výkon anebo svoji rodičovskou odpovědnost nebo její výkon závažným způsobem zanedbává (§ 871 odst. 1 o. z.). Za zneužívání rodičovské odpovědnosti je především považováno ohrožení tělesného a duševního vývoje dětí, umožnění jim páchat trestnou činnost, svádění k nemorálnímu způsobu života, týrání dětí apod. Za závažné zanedbávání rodičovské odpovědnosti se považuje zejména dlouhodobé neplnění rodičovských práv a povinností k nezletilému, absolutní nezájem o nezletilého, zejména o jeho výchovu a výživu, trvalé ponechání dítěte ve výchovném zařízení spojené s nezájmem o toto dítě a s neprojevením snahy převzít je do rodinné výchovy, nemorální způsob života rodičů, soustavné neplnění vyživovací povinnosti k dítěti, trestní postih pro zanedbávání povinné výživy apod. Zbavení rodičovské odpovědnosti je přitom jednoznačně chápáno jako krajní zásah do vztahu mezi rodičem a

dítětem, který musí být současně „jediným účinným prostředkem ochrany dítěte“ (k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2017 sp. zn. [21 Cdo 5461/2015](#) nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 1. 2019 sp. zn. [21 Cdo 2432/2017](#)).

20. Sankční charakter shora zmíněných opatření je současně zdůrazněn tím, že při omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti rodič přestává být nositelem rodičovské odpovědnosti (ani ji nemůže vykonávat), a to buď zcela (při zbavení rodičovské odpovědnosti) nebo jen v určitém rozsahu (při omezení rodičovské odpovědnosti). Nositelství rodičovské odpovědnosti zůstává rodiči zachováno jen tehdy, je-li omezen (v určitém rozsahu) pouze její výkon. V tomto případě (při omezení výkonu rodičovské odpovědnosti) je nositelství rodičovské odpovědnosti rodiče zachováno i pro ty složky rodičovské odpovědnosti, v jejichž výkonu byl v určitém rozsahu omezen. Rozhodujícím pro rozlišení, zda byla soudním rozhodnutím omezena rodičovská odpovědnost, nebo jen její výkon, je formulace výroku soudního rozhodnutí. Rozhodnutí soudu o tom, zda je třeba přistoupit k omezení rodičovské odpovědnosti, a kdy jen k omezení jejího výkonu, bude záležet na tom, v jaké míře, resp. nakolik rodič plní své povinnosti a vykonává svá práva z rodičovské odpovědnosti, anebo neplní, resp. nevykonává, nakolik porušuje to, k čemu je jinak povinen každý rodič. Omezení výkonu rodičovské odpovědnosti, jako prostředek zásahu nižší intenzity (v porovnání s omezením rodičovské odpovědnosti) do právního vztahu mezi rodičem a jeho dítětem, by mělo být použito v těch případech, kdy je omezována povinnost nebo právo, které je třeba opakovaně vykonávat (srov. již zmíněný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2019 sp. zn. [24 Cdo 3460/2018](#)). I zde platí, že v rozsahu, v jakém byla rodičovská odpovědnost, případně její výkon, u jednoho z rodičů omezena, přechází její nositelství, případně její výkon, na druhého rodiče. V případě (nejpřísnějšího) zbavení rodičovské odpovědnosti jednoho z rodičů se pak v osobě druhého rodiče koncentruje jak nositelství rodičovské odpovědnosti, tak i její výkon ve všech složkách. Tyto právní důsledky a reálné konsekvence jsou bezpochyby zásadní nejen pro rozhodnutí dotčeného rodiče (ale i pro druhého rodiče), jakož i samozřejmě pro nezletilé dítě (srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2018 sp. zn. [30 Cdo 412/2018](#)).

21. Pro všechna výše popsaná opatření, která zasahují do rodičovské odpovědnosti, je společné, že zpravidla vždy určitým způsobem – podle druhu přijatého opatření – ovlivňují rodinný život dítěte. Pro rodiče a dítě je možnost být spolu základním prvkem rodinného života. Opatření, která jim v tom brání, představují zásah do práva na rodinný život (srov. čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod a čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod). Takový zásah ze strany státu (soudu) je možný, jen je-li nezbytný a v souladu se zákonem. Nezbytnost znamená, že zásah je založen na naléhavé společenské potřebě, která je zejména přiměřená sledovanému legitimnímu cíli, kterým je ochrana zájmu dětí. Pozastavení či omezení (výkonu) rodičovské odpovědnosti může být vysloveno jen tehdy, jestliže takové opatření nezbytně vyžaduje zájem dítěte. I v takové situaci, kdy je dán zájem dítěte na úpravě již nastolených rodinných vztahů, je třeba při výběru konkrétního opatření představujícího zásah do práva na rodinný život zvažovat jeho přiměřenost. Jinými slovy, lze-li legitimního cíle dosáhnout mírnějšími prostředky, než jaké jsou některým z účastníků navrhovány, pak je na místě zvažovat tento mírnější zásah (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2012 sp. zn. [30 Cdo 1686/2011](#)). Uvedená dvě judikaturní hlediska – zásada nejlepšího zájmu dítěte, který musí být předním hlediskem při rozhodování (k nejlepšímu zájmu dítěte srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. [30 Cdo 3430/2011](#), uveřejněný pod č. 102 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2012) a princip minimalizace zásahu do práva na rodinný život (srov. již zmíněný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2012, sp. zn. [30 Cdo 1686/2011](#), nebo též rozsudek ESLP ve věci K. a T. proti Finsku ze dne 12. 7. 2001, stížnost č. [25702/94](#), bod 178) – je nezbytné vzít v úvahu při výběru nejvhodnějšího opatření. Soud přitom musí mít na zřeteli, že vysvětlení této aplikační úvahy a konečný hodnotící úsudek, proč nakonec bylo přistoupeno k takovému opatření, musí z jeho rozsudku jednoznačně vyplývat.

22. V projednávané věci se odvolací soud - jak vyplývá z odůvodnění napadeného rozsudku - „ztotožnil s rozhodnutím soudu prvního stupně, který omezil otce nezletilé ve výkonu rodičovské odpovědnosti tak, že není oprávněný nezletilou zastupovat ve věcech péče o zdraví, včetně psychologické péče, jakož i v oblasti školního vzdělávání a výchovy nezletilé, včetně rozhodování o nich“. K tomuto (konečnému) závěru dospěl odvolací soud veden právním názorem, že „k naplnění skutkové podstaty omezení rodičovské odpovědnosti musí rodič svou rodičovskou odpovědnost nebo její výkon zneužívat, anebo ji závažným způsobem zanedbávat“, přičemž dále odvolací soud vyložil, jaké jednání rodiče je podle soudní judikatury považováno za „zneužívání rodičovské odpovědnosti“ (uvádí zde především ohrožení tělesného a duševního vývoje dětí, týrání dětí apod.), a nakonec zdůraznil, že „takový zásah musí být současně jediným účinným prostředkem ochrany dítěte“. Na základě těchto východisek pak odvolací soud dovodil, že otec, který „trpí poruchou osobnosti a jeho jednání negativně působí na nezletilou“, „zneužívá svou rodičovskou odpovědnost vůči nezletilé, prosazuje své vlastní zájmy či domněnky o zdravotním stavu nezletilé a nepřipouští, že by se mohl mýlit“, přičemž „závadové jednání otce“ (které spatřoval především v tom, že „otec vystavuje nezletilou zbytečným návštěvám lékaře a opakovaně ji nechává hospitalizovat“, „s lékaři polemizuje o zdravotním stavu dcery“, „zásadně odmítal, aby nezletilá nastoupila k předškolnímu vzdělávání, přestože lékařka i psycholožka jednoznačně doporučily, aby se nezletilá zapojila do kolektivu vrstevníků a učila se navazovat sociální vazby“, „nesouhlasil s nástupem nezletilé k povinné školní docházce do matkou zvolené základní školy“) dosáhlo podle jeho názoru „takové intenzity, že jediným účinným prostředkem ochrany dítěte je omezení rodičovské odpovědnosti otce ve výše uvedeném rozsahu“.

23. Uvedenou úvahu odvolacího soudu však nelze s ohledem na okolnosti daného případu považovat za správnou a úplnou. V první řadě je třeba odvolacímu soudu vytknout, že náležitě nerozlišuje mezi jednotlivými druhy opatření a jejich zákonnými předpoklady, a v důsledku toho - jak dovolací soud již výše naznačil - ne zcela přiléhavě používá terminologii a východiska (předpoklady) pro přijetí opatření (zásahu do rodičovské odpovědnosti), k němuž ve vztahu k otci přistoupil. Ačkoli jeho konečným závěrem bylo „omezení výkonu rodičovské odpovědnosti otce“ v rozsahu vymezeném ve výroku I. rozsudku soudu prvního stupně, který potvrdil, odůvodňuje tento úsudek tím, že (výše popsáním jednáním) otec „zneužívá svou rodičovskou odpovědnost vůči nezletilé“. Zneužívání rodičovské odpovědnosti - jak vyplývá ze shora podaného výkladu dovolacího soudu - však představuje velmi závažné zaviněné jednání rodiče, které je předpokladem pro nejprísnejší zásah v podobě zbavení rodičovské odpovědnosti. Zatímco předpokladem pro omezení výkonu rodičovské odpovědnosti (odvolacím soudem navíc ještě i nesprávně zaměňované s omezením rodičovské odpovědnosti) je méně závažné (zaviněné) jednání rodiče, kdy rodič nevykonává rodičovskou odpovědnost řádně. V tomto směru je tedy rozhodnutí odvolacího soudu vnitřně rozporné, neboť konečný závěr odvolacího soudu o podobě zásahu do rodičovské odpovědnosti otce nekoresponduje s důvody, jimiž by měl být - podle (nesprávného) právního názoru odvolacího soudu - podložen.

24. Kromě toho odvolací soud (ani soud prvního stupně) náležitě neuvážil, že v dané věci je rozhodováno o zásahu do rodičovské odpovědnosti (plně svéprávného rodiče) rodiče - otce, který trpí duševní poruchou. V projednávané věci z obsahu spisu vyplývá, že podle znaleckého posudku V. S. (znalkyně z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie se zvláštní specializací klinická psychologie) ze dne 13. 5. 2019 vyhotoveného pro potřeby řízení, ve kterém bylo rozhodováno o úpravě péče o nezletilou AAAAA, otec trpí duševní poruchou (paranoidní poruchou osobnosti) trvalého charakteru, která zásadním způsobem snižuje výchovné předpoklady otce („výchovné působení otce je pro zdravý vývoj nezletilé rizikové a z dlouhodobého hlediska pro vývoj její osobnosti nepochybně ohrožující“, „otec není schopen podporovat vývoj dítěte k autonomii, respektovat jeho specifické potřeby“, „není schopen alternativních pohledů na skutečnost“, „k vlastní osobě je zcela nekritický“). Tento nepříznivý duševní stav otce měl odvolací soud vést k úvaze o tom, zda příčinou „závadového jednání otce“ vůči nezletilé je (či není) právě tento nepříznivý duševní stav, tedy zda v daném případě

zjištěná duševní porucha otce (ne)představuje závažnou překážku, která otci (objektivně) brání ve výkonu rodičovské odpovědnosti. Korektní úsudek soudu v tomto směru by měl vycházet z odborného posouzení znalcem, který by se měl vyjádřit k tomu, ve výkonu jakých složek (oblastí) rodičovské odpovědnosti rodič v důsledku jeho duševní poruchy selhává, resp. jaké složky rodičovské odpovědnosti není schopen z důvodu svého nepříznivého duševního stavu vykonávat v zájmu dítěte; zejména bude třeba objasnit schopnost (způsobilost) otce vykonávat rodičovskou odpovědnost v oblastech, jichž se týká napadený rozsudek odvolacího soudu, k čemuž se žádný z dosavadních znaleckých posudků (z nichž soudy obou stupňů vycházely) prozatím nevyjadřuje.

25. V případě, že by otec z důvodu duševní poruchy vskutku nebyl schopen (zcela nebo zčásti) vykonávat rodičovskou odpovědnost, pak by ovšem „závadové jednání otce“ (v rozsahu, v jakém by jeho příčinou byla duševní porucha otce) nebylo jednáním zaviněným, které je předpokladem pro (přísnější) sankční opatření ve formě omezení výkonu (k němuž soudy přistoupily), omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti, nýbrž by jeho důvodem byla objektivní překážka, bránící otci v (řádném) výkonu rodičovské odpovědnosti, při jejímž zjištění by bylo možno přistoupit pouze k mírnějšímu, nesankčnímu opatření ve formě pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti podle ustanovení § 869 o. z., a to za předpokladu, že by to nezbytně vyžadoval zájem nezletilé AAAAA. Takovým soudním zásahem do rodičovské odpovědnosti otce by nebylo dotčeno samotné nositelství rodičovské odpovědnosti otce, nýbrž (ve vymezeném rozsahu) by byla postihnuta jen aktivní složka rodičovské odpovědnosti otce. I nadále by mu však v daném rozsahu zůstala zachována pasivní složka jeho rodičovské odpovědnosti, což by znamenalo, že by otec i nadále měl právo na informace o nezletilé týkající se těch oblastí, v nichž by byl výkon jeho rodičovské odpovědnosti pozastaven. I když tyto právní důsledky pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti jsou prakticky obdobné jako při omezení výkonu rodičovské odpovědnosti (k němuž soudy přistoupily), je třeba dodržovat posloupnost jednotlivých opatření, jak byla výše vyložena dovolacím soudem, a neopomenout zásadu přiměřenosti v tom smyslu, že „lze-li legitimního cíle dosáhnout mírnějšími prostředky, než jaké jsou některým z účastníků navrhovány, pak je na místě zvažovat tento mírnější zásah“.

26. Při rozhodování o nezbytnosti a šíři opatření, které bude s ohledem na doplněná skutková zjištění přicházet v úvahu, bude třeba zohlednit také skutečnost, že podle pravomocného rozhodnutí soudu má otec povolen styk s nezletilou pouze třikrát ročně po dobu jedné hodiny a navíc za přítomnosti třetí osoby (viz. rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 6. 4. 2023, stížnost č. [20647/21](#), Karel Karas proti České republice). Při této zcela minimální frekvenci přímého (osobního) styku s nezletilou je otec zásadním způsobem vyloučen z běžných záležitostí týkajících se každodenního života nezletilé a nelze pochybovat o tom, že již tímto opatřením je možnost otce negativně zasahovat do života nezletilé a ohrožovat její zájmy značně eliminována. Ostatně „závadové jednání otce“ týkající se péče o zdraví nezletilé má vesměs původ v situacích, které se odehrály ještě v době, kdy nezletilá pobývala ve střídané péči obou rodičů. Konečný závěr o podobě přijatého opatření proto musí být podložen rovněž adekvátními úvahami o tom, z jakého důvodu právě toto opatření (i přes zcela zásadní omezení styku otce s nezletilou) nezbytně vyžaduje zájem nezletilé.

27. Vzhledem k tomu, že napadený rozsudek odvolacího soudu, jímž bylo rozhodnuto o zásahu do rodičovské odpovědnosti otce, není správný, a protože nejsou podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání a ani pro změnu rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud České republiky napadený rozsudek zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Jelikož důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud České republiky v odpovídajícím rozsahu rovněž toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).